

Robin Harris, *Povijest Dubrovnika*, Golden marketing - Tehnička knjiga, Zagreb, 2006, 487 str.

Uхватiti se u koštac s pisanjem povijesti jedne države, koliko god ona malena bila, nije lak zadatak. Potrebno je tu obuhvatiti puno više od samoga kostura godina i događaja, prodrijeti do tkiva nekog drugačijeg vremena i samog mentaliteta ljudi. Postoji više razloga zašto upravo povijesni fenomen Dubrovnika fascinira povjesničare, pogotovo strane, a jedan od njih, kako je istaknuo i Robin Harris u svome djelu *Povijest Dubrovnika*, zacijelo leži u neproporcionalnosti utjecaja koji je imala ta državica s jedne strane, te njezinoj veličini i moći s druge. *Povijest Dubrovnika* britanskog povjesničara Robina Harrisa, objavljena 2003. u Londonu, rezultat je desetljeća proučavanja gradiva dubrovačkih knjižnica i arhiva te predstavlja prvu cjelovitu povijest Dubrovnika na engleskom jeziku. Stvaranje jasne i razumljive sinteze znanstvenih studija o dubrovačkoj povijesti upravo je bio i cilj kojim je autor bio vođen pri pisanju djela.

Knjiga je podijeljena na 15 poglavlja, sastavljenih od više potpoglavlja, uz dodatak *Zahvale* (7. – 8. str.), *Bilješke o imenima* (9. – 10. str.), *Bilješke o citatima* (11. str.), *Predgovora* (13. – 14. str.) na samom početku djela, te *Post scriptuma* (411. – 434. str.) odnosno četiri eseja o pokušajima obnove Republike od 1808. do 1815. godine, stagnaciji pod austrijskom upravom od 1814. do 1918. godine, pitanju identiteta Dubrovnika u ilirskom pokretu te o Dubrovniku u Domovinskom ratu; *Dodatka 1* (435. – 436. str.) o pojmu „neovisnosti“ Dubrovnika, *Dodatka 2* (437. – 438. str.) o novcu i mjernim jedinicama, *Kronologije* (439. – 444. str.), *Bibliografije* (445. – 464. str.), *Ilustracija u boji* (465. – 472. str.), *Kazala* (473. – 481. str.) te *Pogovora – Robin Harris: Povijest Dubrovnika, suvremena sinteza iz europskoga motrišta* (483. – 487. str.) Stjepana Čosića na kraju djela.

Prvo poglavlje *Zaçeci i zagonetke Raguse: Nastanak Raguse / Dubrovnika* (15. – 28. str.) osvrtæ se na prirodne prednosti koje su dovele do osnivanja naselja, prvo Epidaura, kasnije Raguse, okolnosti nestanka Epidaura te smještaj, izgradnju i život u ranom Dubrovniku.

Sljedeća četiri poglavlja *Daleki prijatelji i opasni susjedi: Dubrovnik pod bizantskom zaštitom (oko 800. – 1205.)* (29. – 42. str.), *Podanici Sere-nissime: Dubrovnik pod mletačkom vlašću (1205. – 1358.)* (43. – 58. str.), *Djelomična neovisnost: Autonomni razvoj Dubrovnika pod ugarskom vrhovnom upravom (1358. – oko 1433.)* (59. – 74. str.) te *Istočni pristup: Pod okriljem Osmanskog Carstva (oko 1396. – 1526.)* (75. – 98. str.) naglasak stavljaju na pokušaje Dubrovnika da održi dominantan položaj na istočno-jadranskoj obali, kao i na prostoru jugoistočne Europe, unatoč svim prom-

jenama na povijesnoj pozornici od 9. do 16. stoljeća. Autor ovdje posvećuje pozornost ustrojstvu državnih institucija, pregledu položaja Dubrovačke nadbiskupije, okolnostima koje su dovele do nagodbe s Venecijom, diplomatskoj vještini Dubrovčana koja je dolazila do izražaja prilikom teritorijalnih širenja, prvim kontaktima Dubrovčana i Osmanlija te plaćanju harača.

Rat, diplomacija i kaos: Dubrovnik između Habsburgovaca, Mlečana i Porte (1526. – 1667.) (99. – 120. str.) prikazuje Dubrovnik, čija je sudbina već tada srasla s Osmanskim Carstvom, od trenutka kada su Osmanlije uvjerljivo nepobjedivi do vremena kada se opadanje njihove moći svodi na borbu kršćanske Europe protiv nevjernika. Dubrovnik se tada nalazi na udaru stalnih mletačkih napada, baš kao i na udaru epidemije kuge.

Poglavlje *Strast vladanja: Institucije uprave i izazovi s kojima su se suočavale (oko 1272. – 1667.)* (121. – 150. str.) progovara o političkim institucijama, lokalnoj upravi te daje pregled zakonodavstva, dok se u sljedećem poglavlju *Trgovački duh: Gospodarski razvoj (oko 1272. – 1667.)* (151. – 184. str.) ukazuje na procvat trgovine koji je bio posljedica dubrovačke neutralnosti u sveopćim ratnim uvjetima, te obrađuje uloga Dubrovnika u kopnenoj trgovini s balkanskim zaleđem i pomorskoj trgovini.

Deveto poglavlje *Dubrovačko društvo: Društvene strukture i običaji Dubrovnika (oko 1300. – oko 1667.)* (185. – 220. str.) obrađuje unutarstaleške i međustaleške odnose Dubrovačke Republike. Podijeljeno je na dva dijela, gdje u prvom obrađuje odnose u političkom i trgovačkom staležu, progovara o životu vlastele trgovaca, građana te ulozi koju su Židovi imali u Dubrovniku, dok se u drugom progovara o životu na selu, razini društvenog standarda, pažnji koju su pridavali zdravlju i higijeni, društvenim zbivanjima, okolnostima oko sklapanja braka, pri čemu se autor služi izvještajima stranaca koji su u tom razdoblju boravili u Dubrovniku ne bismo li dobili potpuniju sliku.

Sljedeće poglavlje *Vjerski život: Crkvene organizacije i duhovnost u Dubrovniku (oko 1190. – 1808.)* (221. – 245. str.) daje pregled djelovanja nadbiskupije kao najvažnije vjerske institucije koja je imala i veliko političko značenje, vjerskih redova koji se na tim prostorima pojavljuju već od 9. stoljeća, te se osvrće i na samu pobožnost Dubrovčana koja se oduvijek posebno doimala stranaca.

Kulturni život: Književnost, znanost, slikarstvo i glazba (oko 1358. – oko 1667.) (247. – 292. str.) opsežna je cjelina posvećena obrazovanju i dostignućima u glazbi, književnosti, slikarstvu, pri čemu se pozornost pridaje i životopisu samih umjetnika, a ne samo njihovim ostvarenjima koja autor nastoji sagledati kao doprinos cjelokupnom hrvatskom kulturnom razvoju.

Dvanaesto i trinaesto poglavlje, promatrano kao cjelina, prikazuje kontrast izgleda Dubrovnika i društvenih odnosa prije i nakon velikog pot-

resa. Poglavlje *Izgradnja Dubrovnika: Naseljavanje i urbano planiranje, utvrde i obrana, javna i privatna izgradnja u Dubrovačkoj Republici (oko 1272. – 1667.)* (293. – 326. str.) daje sliku urbanističkog razvoja, fortifikacijskog sustava i obrane, ladanjske kulture, kako Dubrovnika tako i izvangradskih područja kao što su Ston, Cavtat, Tumba, Molunat, dok poglavlje *Smrt i uskrснуće: Velika trešnja i njezine posljedice (1667. – 1669.)* (327. – 348. str.) prikazuje Dubrovnik, posrnuo pred prirodnom katastrofom, na udaru do tada trgovačkih suparnika koji nastoje iskoristiti njegovu slabost. Autor se osvrće na kaos koji je nastao nakon potresa, gospodarske, kulturne, demografske posljedice viđene iz pozicije različitih staleža te obnovu koja je uslijedila, usko vezanu uz vještinu dubrovačke diplomacije.

Godine zalaza: Politički, gospodarski i kulturni život (1669. – 1792.) (349. – 382. str.) prikazuje položaj Dubrovnika između dviju sila koje će uskoro doživjeti opadanje svoje moći, Venecije i Osmanskog Carstva, te diplomatska kolebanja Republike između Porte i Zapada u traženju zaštite. Vrijeme je to nakon proživljenog političkog, gospodarskog i kulturnog vrhunca kada u kulturnom životu Dubrovčana sve značajniju ulogu imaju francuski utjecaji.

Pad Dubrovačke Republike: Pozadina i okolnosti ukidanja republike 1808. (383. – 410. str.) posvećeno je kulminaciji vanjskih pritisaka, kada više ni diplomacija nije mogla spriječiti prodor Francuza na teritorij Republike, te odnosima Francuske i Rusije do uređenja interesnih sfera u jugoistočnoj Europi nakon mira u Tilsitu 1806. godine.

Knjiga je potkrijepljena slikama poznatih Dubrovčana o kojima je u djelu bilo govora, prikazima isprava, izgleda grada u pojedinim razdobljima, fotografijama sačuvanih spomenika kulture i ostvarenja sakralne umjetnosti. Potrebno je istaknuti kako ona sintezom povijesti Dubrovačke Republike nije značajna samo za hrvatsku historiografiju, već i doprinosi njezinom uzdizanju na internacionalnu razinu.

Ana Handal

POVIJESNI ZBORNIK
godišnjak za kulturu i povijesno naslijeđe
br. 3, Osijek, 2008.

Nakladnik:

Odsjek za povijest - Filozofski fakultet Osijek

Za nakladnika:

Prof. dr. sc. Ivan Balta, predstojnik Odsjeka za povijest

Uredništvo:

Prof. dr. sc. Pavo Živković, Filozofski fakultet u Osijeku
Prof. dr. sc. Ivan Balta, Filozofski fakultet u Osijeku
Doc. dr. sc. Boško Marijan, Filozofski fakultet u Osijeku
Prof. dr. sc. Mithad Kozličić, Sveučilište u Zadru
Prof. dr. fra. Marko Karamatić, Franjevačka teologija Sarajevo
Prof. dr. sc. Azem Kožar, Filozofski fakultet u Tuzli
Prof. dr. sc. Márta Font, Bölcsészettudományi Kar Pécs
Prof. dr. sc. Marta Dobrotková, Filozofická fakulta v Trnave

Glavni i odgovorni urednik:

Prof. dr. sc. Pavo Živković

Tajnik uredništva:

Mr. sc. Zlatko Đukić

Lektor i korektor:

Prof. dr. sc. Loretana Despot

Računalna obrada i prijelom

Ivan Nećak

Prijevod sažetaka na engleski:

Denis Pavić, prof.

Tisak:

Tiskara Soldo, Vukovar

Naklada: 300 primjeraka